

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 351/354:[37.0]

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2026-1.05>

Олег БЛИК

доктор наук з державного управління, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи та моніторингу якості освіти,
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»
e-mail: bilyk.oleg2012@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5088-1115

Олена ЖАРОВСЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування,
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»
tova_t@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4154-1458

ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕГУЛЯТОРНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. У статті автори акцентують увагу на тому, що впливова дія державного управління через спрямування розпорядчих, регулюючих і координуючих процесів проявляється переважно у взаємодії державних установ, суспільних груп, муніципалітетів, служб, відділів, підприємств та інших закладів та установ. Важливо, що за рахунок механізмів управління держава може продемонструвати силу підвідомчого їй середовища.

Метою статті є визначення якісних показників регуляторних процесів у системі державного управління.

Методологія дослідження. У статті використовувалися такі методи із загального переліку наукового дослідження, як декомпозиція, де механізми державного управління відображені у найпоширеніших трактуваннях тих праць, які присвячені різним напрямам і проблематикам функціонування об'єктів і явищ; спостереження, за яким виявлені перетворення механізмів державного управління на основі їх характерних особливостей та взаємодії із підпорядкованими об'єктами і явищами у поєднанні із цільовими призначеннями і напрямками; тоді як через формалізацію виявлені характерні особливості механізмів державного управління, у результаті чого обумовлене значення терміна «структура».

Наукова новизна роботи полягає в тому, що авторами зосереджено увагу на шляхах оптимізації регуляторних процесів у системі державного управління.

У статті обґрунтовується зміст категорії «механізм державного управління» у ракурсі системної концепції, котрий має здатність охоплювати законодавчо визначені функціональні взаємозв'язки між її суб'єктом (органами державної влади та місцевого самоврядування) та об'єктом (суспільним простором); забезпечувати виконання завдань і функцій держави її механізмом шляхом виявлення цільових станів об'єкта в рамках законодавчо закріпленої сфери державного впливу; виділятися властивістю детермінізму і можливістю багаторазового використання в інтересах державного управління; підлягати декомпозиції на окремі типи за рівнями управління елементів її суб'єкта, за природою впливу на об'єкт (правовою, адміністративною, економічною, пропагандистською тощо) та на складові частини процесу реалізації управлінської діяльності (прийоми, операції, процедури тощо); базуватися на основах цілісності та оптимальному використанні наявної ресурсної бази.

Автори розглядають механізми державного управління у вигляді тих комплексів, які містять у собі методи, підходи, процедури, впливові дії і зворотні реакції, що спрямовуються конкретно до середовища, де перебувають об'єкти та виникають різноманітні процеси, котрі можуть бути застосовані щодо державного управління.

Висновки. Таким чином, доведено, що до якісних характеристик регуляторних процесів належать такі, що корелюються із впливом на суспільство та бізнесову політику, а також характеризуються низкою показників, зокрема передбачуваністю, прозорістю, цілісністю, доступністю та орієнтацією на позитивний результат.

© О. Білик, О. Жаровська, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Якісні характеристики регуляторних процесів показують, що саме через дію механізмів державного управління відбувається розпорядження і врегулювання всіх сфер життя та діяльності, взаємин, перетворень і розвитку і в майбутньому реалізація пріоритетної політики на загальнонаціональному рівні.

Ключові слова: адміністративні послуги, державне управління, технології управління, розпорядчі, регулюючі і координуючі процеси державного управління, структура державного управління, механізми державного управління, інструменти державного управління, якісні характеристики регуляторних процесів.

Oleh BILYK

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work and Monitoring of Education Quality, Public Higher Educational Establishment “Vinnytsia Academy of Continuing Education”

bilyk.oleg2012@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5088-1115

Olena ZHAROVSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Management and Administration, Public Higher Educational Establishment “Vinnytsia Academy of Continuing Education”

mova_m@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4154-1458

QUALITATIVE CHARACTERISTICS OF REGULATORY PROCESSES AS AN INDICATOR OF THE EFFICIENCY OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM

Abstract. *In the article, the authors emphasize that the influential action of public administration through the direction of administrative, regulatory and coordinating processes is manifested mainly in the interaction of state institutions, social groups, municipalities, services, departments, enterprises and other institutions and institutions. It is important that due to the mechanisms of management, the state can demonstrate the strength of their subordinate environment.*

The purpose of the article is to determine the qualitative indicators of regulatory processes in the system of public administration.

Research methodology. *The article used such methods from the general list of scientific research as decompositions, where the mechanisms of public administration are reflected in the most common interpretations of those works that are devoted to various areas and issues of the functioning of objects and phenomena; observation, which revealed the transformations of public administration mechanisms based on their characteristic features and interaction with subordinate objects and phenomena in combination with target purposes and directions; while through formalization, characteristic features of public administration mechanisms were identified, as a result of which the meaning of the term “structure” was determined.*

The scientific novelty of the work lies in the fact that the authors paid attention to ways to optimize regulatory processes in the public administration system.

The article substantiates the content of the category “public administration mechanism” from the perspective of a system concept, which has the ability to encompass legally defined functional relationships between its subject (state authorities and local self-government bodies) and the object (public space); to ensure the implementation of the tasks and functions of the state by its mechanism by identifying target states of the object within the framework of the legislatively established sphere of state influence; to be distinguished by the property of determinism and the possibility of multiple use in the interests of public administration; be decomposed into separate types according to the levels of management of the elements of its subject, according to the nature of the impact on the object (legal, administrative, economic, propaganda, etc.) and on the components of the process of implementing managerial activities (methods, operations, procedures, etc.); be based on the principles of integrity and optimal use of the available resource base.

The authors consider the mechanisms of public administration in the form of those complexes that contain methods, approaches, procedures, influential actions and feedback, which are directed specifically to the environment where the objects are located and various processes arise that can be applied to public administration.

Conclusions. *Thus, it is proven that the qualitative characteristics of regulatory processes include those that correlate with the impact on society and business policy, and are also characterized by a number of indicators, in particular predictability, transparency, integrity, accessibility and orientation to a positive result.*

Qualitative characteristics of regulatory processes show that it is through the action of public administration mechanisms that the management and regulation of all spheres of life and activity, relationships, transformations and development, and subsequently the implementation of priority policies at the national level, take place.

Key words: *administrative services, public administration, management technologies, administrative, regulatory and coordinating processes of public administration, structure of public administration, mechanisms of public administration, tools of public administration, qualitative characteristics of regulatory processes.*

Постановка проблеми. Розвиток українського суспільства передбачає трансформаційні зміни та вдосконалення функціонування системи державного управління. З цією метою науковці, політики та державні діячі використовують результати оцінки механізмів та інструментів державного управління, котрі дозволяють своєчасно виявляти наявні проблеми, оперативно розв'язувати та вдосконалювати управлінську діяльність на всіх рівнях та підвищувати ефективність державного управління. Тому особливо гостро постає питання розробки теоретичних та практичних механізмів щодо оцінювання методів державного управління та виокремлення ефективних інструментів. Останнім часом проблема оцінки ефективності державного управління привертає особливу увагу.

Оскільки державне управління зорієнтоване на різноманітність призначених щодо сфер господарювання, підприємництва, а також повсякденного людського життя механізмів, то таким чином ідеться про дієвість щодо виконання завдань, функцій і повноважень органами влади, місцевого самоврядування, підвідомчими структурами тощо. Саме за механізмами державного управління слід розглядати втілення на загальнонаціональному рівні намірів, прагнень, ініціатив, чим зумовлена дійсна реалізація цілей, програм, заходів, стратегій, за рахунок чого відбувається пріоритетне їх використання. Механізми державного управління відображаються способами, прийомом, підходами, інструментами, за допомогою яких кожна управлінська, регулююча і розпорядча дія має здатність надавати і забезпечувати більш важливі і значущі результати, досягнення, маючи при собі відповідний рівень ефективності, успішності, корисності.

Саме таким чином особливе значення державного управління у будь-якій країні полягає у використанні на підвідомчій основі механізмів, які спрямовуються стосовно взаємодії конкретних об'єктів та явищ. Цим викликається необхідність всебічно та поглиблено досліджувати саме механізми стосовно розвитку державного управління, чим зумовлюється керуюча, впливова і впорядкована дія на всі галузі діяльності, сектори економіки, сфери життя і взаємин у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, де всеохоплю-

юче розглядаються механізми управління як на загальнодержавному рівні, так і за конкретною спеціалізацією сферою життя, діяльності і взаємин у суспільстві, вирізняють праці і публікації таких науковців: Л. Аксьонової, Л. Віткіна, П. Іванюти, Ю. Королюка, А. Мельник, О. Оболенського, А. Філіпенка та ін. У праці Л. Аксьонової до механізмів управління, зокрема на державному рівні, належать контрольні процедури, за якими зумовлюється доведення до відповідності вимог функціонування об'єктів та виникнення явищ у державних організаціях, установах [1]. Згідно з висловленням П. Іванюти відомо, що термін «механізми державного управління» визначається як сукупність законодавчо (нормативно) визначених методів, інструментів, технологій, принципів та функцій управління, використання яких у певний спосіб та на підставі наявної ресурсної бази дозволяє системі органів державної влади та місцевого самоврядування цілеспрямовано здійснювати прямий та опосередкований вплив на розвиток суспільних процесів і діяльність (а також на свідомість та поведінку) громадянина, з метою: реалізації функцій держави, відображених у Конституції та законодавчих актів; забезпечення досягнення цілей державної політики, виробленої політичною системою та закріпленої законодавчо [9]. Якщо розглядати навчально-наукову працю А. Мельник, то зрозуміло, що під механізмами державного управління автор вважає проявлення влади до підпорядкованого середовища (суспільні групи, громадськість, сфери господарювання і підприємництва, галузі діяльності, які, звісно, пов'язані між собою), чим характеризується впливова, розпорядча і регулююча дія [14]. Далі слід віднести видання С. Мочерного, що хоча і розглядав механізми управління стосовно галузей економіки, але, на нашу думку, вони мають безпосереднє відношення і до державного рівня через різноманітність визначень цієї термінології. Згідно зі Словником економічних термінів під авторством С. Мочерного, термін «механізм» трактується як: комплекс складників за ланками їх розташування, що мають вигляд пристрою та способу впорядкування видів діяльності залежно від виду цільових призначень і спеціалізації; наступне визначення – як внутрішня власти-

вість структурного відображення організацій і установ, які проявляються взаємодією ланок та елементів за рахунок їх порядкового розташування, чим відображається їх взаємодія, тобто перетворюють рух одних ланок у необхідний рух інших; і, насамкінець, поєднання прямих і опосередкованих взаємозв'язків між економічними явищами і процесами, передусім між їх протилежними сторонами, які виникають у будь-яких різних типах середовища та їх взаємозалежностей [15]. І згідно з таким тлумаченням, теоретичним вираженням терміна «механізм» є відповідний комплекс різноманітних взаємозв'язків між економічними законами і категоріями. І тоді, як вважають О. Оболенський та Ю. Королюк, механізми державного управління, посідаючи чільне місце серед впливових, розпорядчих і регулюючих процесів, під виглядом системної складової частини має зміст, що пов'язаний із розробкою дієвих інструментів у супроводі із методами, підходами, процедурами, які здатні взаємодіяти і взаємопов'язуватися з усіма об'єктами та явищами, що є у середовищі, за рахунок задіяння підвідомчих структур [17].

Незважаючи на значний науковий доробок, подальшого наукового дослідження вимагає розгляд дій і процесів, за якими у вітчизняній практиці відбувалися видозмінення, розвиток і перетворення механізмів державного управління відповідно до характеру їх застосування до конкретних середовищ.

Розгляд і дослідження механізмів державного управління, на нашу думку, має несистемний характер, і навіть якщо, спостерігаючи за будь-якими цитуваннями декількох наукових праць, відображається їх єдине бачення і розуміння. Особливе значення тут полягає у напрямках, процесах і підходах щодо спрямування механізмів державного управління під час їх перетворення за викликами часу і різноманітністю впливових сил до будь-яких об'єктів і явищ. Оскільки механізми державного управління з точки зору практичного значення мають розширену характеристику порівняно із теоретичними узагальненнями та науковими дослідженнями, то постійно існує необхідність їх розглядати за дієвими ознаками стосовно цільових орієнтирів і напрямками повсюдного призначення.

Метою статті є розкриття механізмів державного управління з точок зору якісних харак-

теристик регуляторних процесів як показників ефективності системи державного управління.

Виклад основного матеріалу. Поняття «ефективність державного управління» досить багатогранне і може залежати як від економічних, соціальних, так і політичних факторів, що певною мірою ускладнюватиме застосування методів кількісного аналізу. Визначення результатів ефективності державного управління пов'язане переважно зі складністю щодо визначення основних факторів, які можуть безпосередньо впливати на цю категорію.

Відповідно до загальнонаукового дослідження щодо визначення і дослідження механізмів державного управління як невід'ємних складників виконавчих функцій, розпорядчо-регуляторних дій використовувалися такі методи, як декомпозиція, спостереження та формалізація. Оскільки цим викликані не лише реінтеграційні процеси та виклики глобалізації, але й, що найголовніше, постійно існує потреба у визначенні та дослідженні характеристик механізмів державного управління за їх видами і формами. Бо від цього, на нашу думку, залежить здатність властивостей механізмів державного управління надавати належні результати, досягнення і надбання, а також доводити до рівнів і критеріїв їх ефективності і досконалості за впливами до конкретних об'єктів і явищ, їх взаємодіями і спрямуваннями за цільовими орієнтирами, а також будь-якими призначеннями.

Шляхом спостереження описано перетворення механізмів державного управління, чим відображається вивчення і розгляд їх характерних особливостей, під час їх використання стосовно об'єктів і явищ за цільовими призначеннями і напрямками. Тоді як через формалізацію розглянуті характерні особливості механізмів державного управління, чим конкретизується відображення їх наочного вигляду, зумовлюється значення терміна «структура» до будь-якого об'єкта та явища і взаємодія один з одним.

Якщо розглядати те, як змінювалися механізми державного управління починаючи від здобуття незалежності в Україні, то тут спостерігаються їх перепрофілювання і перетворення за вимогами часу, залежно від змін і ситуацій, продиктованих глобальними впливами від світової та європейської спільноти. У початковому вигляді механізми державного управління

мали вигляд прямої дії, які проводилися високопосадовцями, що, звісно, дісталися у спадок. Характерними рисами цих інструментів були обізнаність населення у прагненнях і намірах державних службовців, високий ступінь компетентності та обізнаності у стані такого підпорядкованого об'єкта та середовища [3].

Якісні характеристики регуляторних процесів показують, що саме через дію механізмів державного управління відбувається розпорядження і врегулювання всіх сфер життя та діяльності, взаємин, перетворень і розвитку і в майбутньому реалізація пріоритетної політики на загальнонаціональному рівні.

Впродовж відповідного часу існування нашої країни механізми державного управління підлягали перетворенням: зміна політичної системи під час помаранчевої революції у 2004 р., впровадження тендерних процедур із 2009 р., а також впровадження адміністративно-територіальної реформи із квітня 2014 р., у результаті чого вагома частина виконавчих функцій і повноважень була передана органам місцевого самоврядування шляхом формування Об'єднаних територіальних громад.

Від цього, як вважає С. Сизоненко, механізмом слід вважати «внутрішню будову, або структурований внутрішній простір будь-якого середовища чи об'єкта» [19, с. 980], де міститься сукупність умов, норм, правил та інструментів, реалізація яких допоможе забезпечити досягнення соціально-економічною системою заданих параметрів її функціонування або розвитку, тоді як механізмами державного управління можуть слугувати засоби, які проявляють регуляторну дію.

Поряд із цим наводяться міркування М. Латиніна, який, досліджуючи регіональну соціально-економічну політику, що проводиться та дотримується місцевими самоврядуваннями, дав власне трактування механізмів державного управління стосовно функціонування і розвитку регіонів. Особливо такими механізмами цей дослідник вважає сукупність принципів, форм, пріоритетів, юридичних норм, умов та обмежень, пов'язаних з управлінськими діями щодо досягнення намічених цілей [11, с. 61]. Тому виникає необхідність розглядати таке поняття, як «структура», чим відображається середовище, до якого спрямовуються механізми державного

управління, оскільки саме від цього державне управління слугує [17]:

1) особливим типом соціального управління, що характеризується всезагальними владними повноваженнями і функціями, які зумовлені як потребами всіх видів суспільних взаємин із передбаченням ресурсної бази, так і різноманітними сферами публічного життя;

2) цілісною системою органів і установ адміністративного апарату, яка функціонує скоординовано на національному, регіональному та місцевому рівнях з різним ступенем централізації та децентралізації з метою розроблення державної стратегії розвитку, вдосконалення усіх сфер суспільного життя, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики.

Таким чином, державне управління у вигляді структури містить два види механізмів, котрі включають [2]:

– управління адміністративним персоналом, сутність якого полягає у встановленні нормативних актів, що регулюють статус державного службовця, і створення системи відбору і набору адміністративних кадрів;

– управління суспільними сферами соціуму, яке охоплює економічну, соціальну, духовно-культурну галузі життєдіяльності держави, оборону, національну безпеку та міжнародні відносини.

І тут потрібно зобразити структуру державного управління таким чином, що відображає у собі протікання механізмів (рис. 1).

Поряд із самими процесами державного управління доцільно розглядати термін «механізм», що походить з грецької мови і означає засіб, який приводить у дію знаряддя [10, с. 81]. Цей термін застосовується в економічних науках (як засоби досягнення економічної ефективності та грошових надходжень) та в технічних науках (сприймається як деталі, установки для включення обладнання й приведення його в дію).

Суттєві напрацювання концептуального апарату механізмів державного управління, численні праці, присвячені його наповненню та термінологічному змісту, створюють достатні передумови дослідження категорії «механізми державного управління» як складника системи державного управління [15, с. 80].

Цілком зрозуміло, що повнота розкриття зазначеної проблеми об'єктивно неможлива

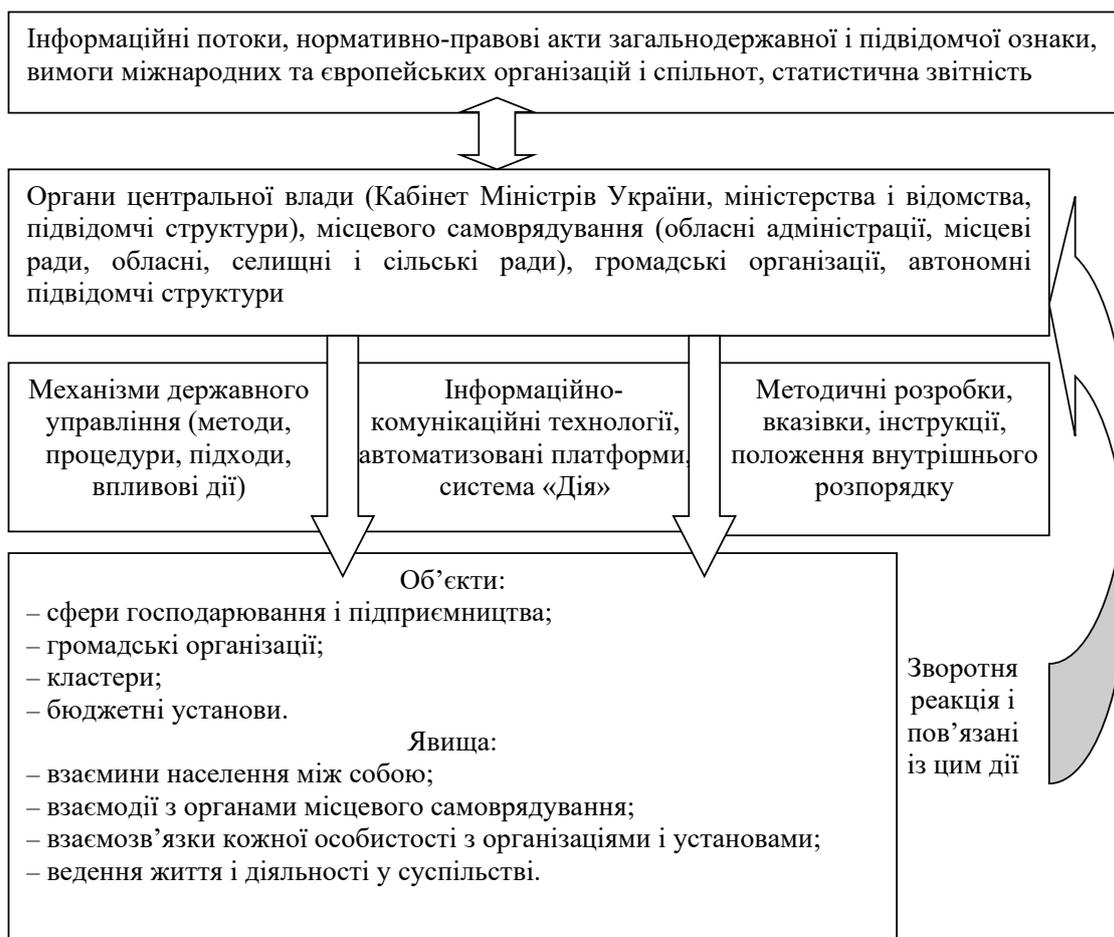

Рис. 1. Обґрунтування механізмів державного управління на основі їх структуризації

Джерело: власна авторська розробка

у рамках однієї публікації, однак аналіз категорії «механізми державного управління» крізь призму методології, за якою уявляється системне бачення, дозволяє по-новому розкрити її сутності [21]. Варто підкреслити, що намагання обґрунтувати роль і місце механізмів державного управління як складників призначеної для цього системи несе практичний зміст, що пов'язаний із розробкою дієвих механізмів управління, які здатні гармонійно посісти місце у якості її принципових елементів [6].

За умовами сучасності використання механізмів державного управління супроводжується новітнім технічним обладнанням, що встановлене у середовищах і просторах, де перебувають сфери діяльності за наявними галузями, організації і установи, підвідомчі структури (відділи, служби, центри, заклади), муніципалітети, громадськість і суспільні групи тощо [5]. Тут ідеться про інформаційно-комунікаційні технології і автоматизовану платформу «Дія», повз які до пунктів призначень

перетікають механізми державного управління. А це проявляється послідовним упровадженням комп'ютерної техніки та під'єднаних до неї мереж, засобів, пристроїв, що дає змогу уявляти єдину систему організації та обробки інформації з моменту її введення до формування аналітичних показників. І разом із процесом обробки інформації та прийняття рішень виявляється доцільність використання механізмів державного управління за конкретними цілями і напрямками [4]. Бо на такій основі зумовлюється результативність, ефективність, успішність і корисність використання механізмів державного управління. Як зазначили Я. Коваль та Д. Дудецький, від цього залежить здатність нашої країни інтегруватися до міжнародних та європейських співтовариств [8].

Згідно зі словником економічних термінів під авторством С. Мочерного, термін «механізм» має декілька визначень [13], таких як: система ланок, пристрій, спосіб, які визначають порядок певного виду діяльності; вну-

трішній пристрій машини, устаткування тощо – система певних ланок та елементів, що приводять їх у дію, тобто перетворюють рух одних ланок на необхідний рух інших; система прямих і опосередкованих взаємозв'язків між економічними явищами і процесами, передусім між їх протилежними сторонами, а також між підсистемами і елементами, які виникають у різних типах економічних системах та між ними (за наявності комплексу умов).

Отже, теоретичним вираженням терміна «механізм» в економічному значенні є відповідна система взаємозв'язків між економічними законами і категоріями.

Узагальнюючи вищенаведене, запропоновано визначати термін «механізми державного управління» як сукупність законодавчо (нормативно) визначених методів, інструментів, технологій, принципів та функцій управління, використання яких у певний спосіб та на підставі наявної ресурсної бази дозволяє системі органів державної влади та місцевого самоврядування цілеспрямовано здійснювати прямий та опосередкований вплив на розвиток суспільних процесів і діяльність (а також на свідомість та поведінку) громадянина з метою: реалізації функцій держави, відображених у Конституції та законодавчих актах; забезпечення досягнення цілей державної політики, виробленої політичною системою та закріпленої законодавчо [18].

І на такій підставі обґрунтовується зміст категорії «механізм державного управління» у ракурсі системної концепції, що має здатність:

– охоплювати законодавчо визначені функціональні взаємозв'язки між її суб'єктом (органами державної влади та місцевого самоврядування) та об'єктом (суспільним простором);

– забезпечувати виконання завдань і функцій держави її механізмом шляхом виявлення та досягнення, у протидії чи за підтримки зовнішнього середовища, множини і цільових станів об'єкта в рамках законодавчо закріпленої сфери державного впливу;

– виділятися властивістю детермінізму і можливістю багаторазового використання в інтересах державного управління;

– підлягати декомпозиції на окремі типи за рівнями управління елементів її суб'єкта, за природою впливу на об'єкт (правовою, адміністративною, економічною, пропагандистською

тощо) та на складові частини процесу реалізації управлінської діяльності (прийоми, операції, процедури тощо);

– базуватися на основах цілісності та оптимальному використанні наявної ресурсної бази.

Як перспективи подальших досліджень визначено необхідність деталізації уваги на питаннях інтерпретації класифікації, складу, структури та функціонування механізмів державного управління як принципової частини з точки зору системного погляду [20]. А це в майбутньому зумовлює будь-який механізм за якісними ознаками, що містить методи та засоби, спрямовані на спонукання об'єктів та явищ, якими є організації і установи із суспільного боку, та заклади, відділи, служби, муніципалітети, інші підвідомчі структури з боку держави більш ефективно і досконало вести власну діяльність у відповідності до наявних вітчизняних та зарубіжних стандартів [16].

І тоді, на нашу думку, до механізмів державного управління варто віднести у найпоширенішому обсязі такі види:

І. Механізм вироблення менеджменту цілей – послідовність етапів розробки основних цілей управління та комплекс способів централізованого або децентралізованого визначення таких цілей залежно від особливостей підприємства. Якщо цей процес відбувається централізовано, то забезпечується єдина орієнтація і підпорядкованість усіх цілей у межах організації. У разі децентралізованого визначення процес координації цілей, спрямування їх у єдине русло ускладнюється, зате рівень їх обґрунтованості може підвищуватись.

Основними етапами розробки та реалізації механізму вироблення менеджменту цілей є: 1) конкретизація цілей у середньо- та короткотермінові; 2) розробка цілей; 3) контроль за виконанням цілей і завдань; 4) коригування цілей залежно від зміни середовища. А це, своєю чергою, підштовхнуло до розкриття ступенів централізації і децентралізації державного управління, що висвітлено на рис. 2.

Аналіз сучасного розвитку національної економіки дозволяє зробити висновок, що поруч з поглибленою розробкою та виконанням заходів, спрямованих на реалізацію економічних реформ в Україні, необхідно розширювати і посилювати державний механізм зворотного зв'язку системи управління розвитком і функ-

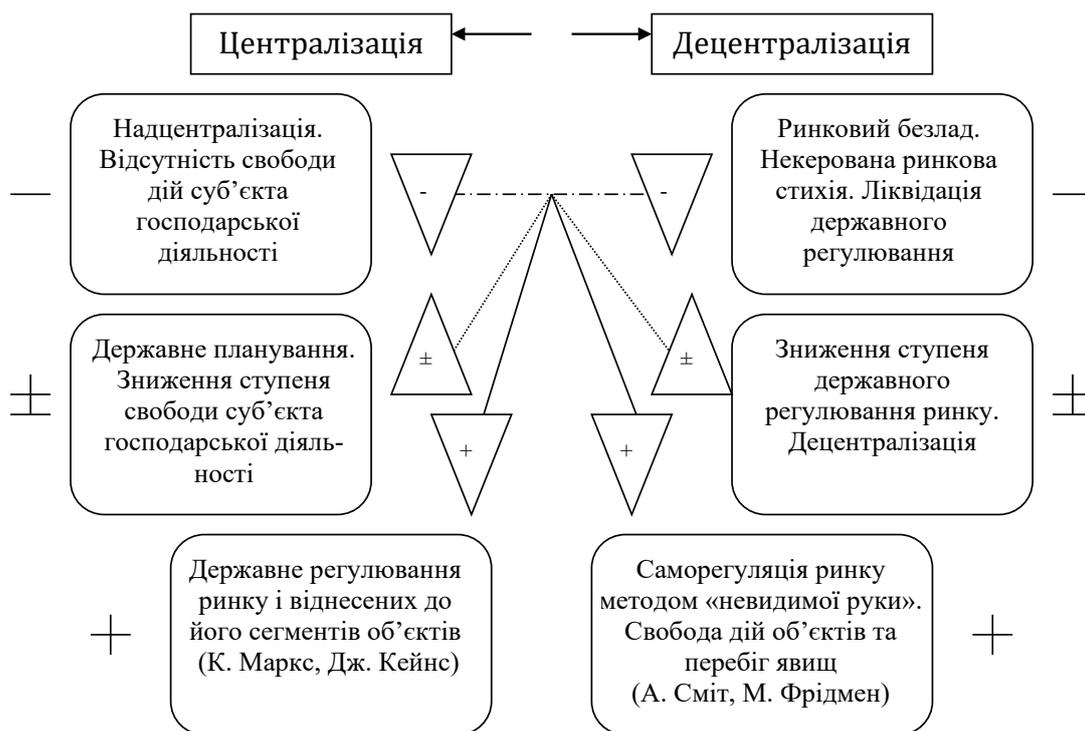

Рис. 2. Централізація і децентралізація державного управління з точки зору спрямування призначених для неї механізмів

Джерело: розроблено авторами (за даними, наведеними у [5]).

ціонуванням економічних об'єктів, тобто здійснювати постійне спостереження і дійовий контроль за виконанням економічних реформ та пов'язаних із ними державних, галузевих, регіональних програм [9]. І на підставі цього, розглядаючи цитування О. Могиль, доведено, що механізми державного управління під час їх використання мають на меті підвищення результативності та ефективності розпорядчих, координуючих, регулюючих і відтворюючих дій [14]. Бо саме цим зумовлюється сприяння розвитку економіки та соціальної сфери, які належать до підвідомчого середовища (на прикладі територіальних меж) у відповідності до євроінтеграційного курсу.

І на основі цього доведено, що держава виступає як зовнішня сила щодо сфер життя і діяльності суспільства, секторів економіки та промисловості, громадських організацій, чим

проявляються функції управління та регулюючі процеси.

Висновки. Таким чином, якісні характеристики регуляторних процесів показують, що саме через дію механізмів державного управління відбувається розпорядження і врегулювання всіх сфер життя та діяльності, взаємин, перетворень і розвитку і надалі реалізація пріоритетної політики на загальнонаціональному рівні. Розвиваючи напрям дослідження стосовно механізмів державного управління варто акцентувати увагу на сучасних підходах до розкриття змісту її базового поняття; тоді як практичне значення механізмів державного управління полягає у використанні з метою виконання цілей, прагнень та ініціатив на загальнонаціональному рівні методів, підходів, процедур, спрямовано на дотримання правил і вимог нормативно-правових актів та стандартів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аксьонова Л. Роль внутрішнього аудиту у механізмі постійного поліпшення результативності системи управління якістю. *Стандартизація. Сертифікація. Якість*. 2011. № 4. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2011_4_16.
2. Бакуменко В.Д. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку / В.Д. Бакуменко, В. Князев, Ю. Сурмін. *Вісник Нац. акад. держ. управління при Президенті України*. 2003. Вип. 2. С. 11–27.

3. Березянська А.О. Теоретичні підходи до визначення поняття «механізми державного управління» та їх класифікація. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління.* 2015. Т. 254. Вип. 242. С. 6–10. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2015_254_242_3.
4. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2019. № 9. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2.
5. Віткін Л., Лемешко Т. Методи управління проектами в державному управлінні. *Стандартизація. Сертифікація. Якість.* 2010. № 5. С. 52–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2010_5_64.
6. Гончарук О., Савичук Н. Поняття механізмів державного управління та їх практичне значення. *Інвестиції : практика та досвід.* 2021. № 7. С. 77–83. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.7.77.
7. Іванюта П.В. Державне управління розвитком національної економіки на засадах якості: світовий досвід та реалії України : монографія. Полтава : Дивосвіт, 2011. 548 с.
8. Коваль Я.С., Дудецький Д.В. Удосконалення механізмів державного управління в умовах діджиталізації. *Державне управління : удосконалення та розвиток.* 2024. № 6. С. 45–53. DOI: 10.32702/2307-2156.2024.6.14.
9. Ковальчук В. Удосконалення механізму державного управління сталим розвитком регіону. *Публічне адміністрування: теорія та практика.* 2015. № 1. С. 45–49.
10. Корольок Ю.Г. До питань сутності та співвідношення понять «механізм» і «механізм управління». *Інвестиції: практика та досвід.* 2011. № 7. С. 80–84.
11. Латинін М.А. Теоретичні основи державного управління розвитком регіону. *Науковий вісник : Державне управління.* 2018. № 1. С. 57–66.
12. Мельник А.Ф., Оболонський О.Ю., Васіна А.Ю. Державне управління : підручник. / За ред. А.Ф. Мельник. Київ : Знання, 2009. 582 с.
13. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко Ю.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник. / За ред. С.В. Мочерного. У 2-х т. Т. 1. Львів : Світ, 616 с.
14. Могиль О. Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах Європейської інтеграції. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління.* 2022. № 2 (62). С. 101–105.
15. Оболонський О.Ю., Корольок Ю.Г. Системна концепція категорії «механізми державного управління». *Інвестиції: практика та досвід.* 2011. № 10. С. 79–84. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2011/22.pdf.
16. Радченко О. Родові ознаки категорії «механізми» в соціальних науках. *Публічне управління: теорія та практика.* 2013. № 3. С. 19–25.
17. Рудніцька Р.М., Сидорчук О.Г., Стельмах О.М. Механізми державного управління: сутність і зміст. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. 28 с.
18. Сікорський М.М., Мальцев У.В., Логаčov Д.А., Стельмашенко Ю.А. Понятійно-термінологічний аналіз категорії «механізми державного управління». *Вісник Херсонського національного технічного університету.* 2021. № 3 (78). С. 162–168.
19. Сизоненко О.В. Теоретичні підходи до формування механізмів державного управління сталим розвитком територій. *Молодий вчений.* 2018. Т. 11 (2). С. 987–992. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11\(2\)_114](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11(2)_114).
20. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Гальчинський А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. Київ : Либідь, 2002. 470 с.
21. Філіппова В.Д. Термінологічний аналіз сутності механізму державного управління системою педагогічної освіти. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління.* 2014. № 2. С. 148–157.

REFERENCES:

1. Aksionova, L. (2011). Rol vnutrishnoho audytu u mekhanizmi postiynoho polipshennya rezul'tatyvnosti systemy upravlinnya yakystyu [The internal audit function in mechanism for continuous improving performance of quality management system]. *Standartyzatsiia. Sertyfikatsiia. Yakist*, (4), 55–59. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2011_4_16 [in Ukrainian].
2. Vakumenko, V., Knyazev, V., & Surmin, Yu. (2003). Metodolohiya derzhavnoho upravlinnya: problemy stanovlennya ta podal'shoho rozvytku [Public administration methodology: problems of formation and further development]. *Visnyk UADU pry Prezydentovi Ukrayiny*, (2), 11–27 [in Ukrainian].
3. Berezyans'ka, A. O. (2015). Teoretychni pidkhody do vyznachennya ponyattya “mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya” ta yikh klasyfikatsiya [Theoretical approaches to the definition of the concept of “mechanisms of public administration” and their classification]. *Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnya*, 242(254), 6–10, Retrieved from <http://official.chdu.edu.ua/article/viewFile/60593/56337> [in Ukrainian].
4. Byrkovych, T.I., Byrkovych, V.I. & Kabanets, O.S. (2019). Mekhanizmy publichnoho upravlinnya u sferi tsyfrovyykh transformatsiy [Mechanisms of public administration in the field of digital transformation]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, (9). Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1488> [in Ukrainian].

5. Vitkin, L., & Lemeshko, T. (2010). Metody upravlinnya proektamy v derzhavnomu upravlinni [Project management methods for state management]. *Standartyzatsiia. Sertyfikatsiia. Yakist*, (5), 52–56. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2010_5_64 [in Ukrainian].
6. Honcharuk, O. & Savychuk, N. (2021). Ponyattya mekhanizmv derzhavnoho upravlinnya ta yikh praktychne znachennya [The concept of governance mechanisms and their practical significance]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (7), 77–83. <http://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.7.77> [in Ukrainian].
7. Ivaniuta, P.V. (2011). Derzhavne upravlinnya rozvytkom natsional'noyi ekonomiky na zasadakh yakosti: svitovyy dosvid ta realiyi Ukrainy [Public administration of the development of the national economy on the basis of quality: World experience and realities of Ukraine]. Poltava: “Dyvosvit”, 548 s. [in Ukrainian].
8. Koval, Ya.S., & Dudetskyi, D.V. (2024) Udoskonalennya mekhanizmv derzhavnoho upravlinnya v umovakh didzhitalizatsiyi [Improving public administration mechanisms in the context of digitalization]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, (6). <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.6.14> [in Ukrainian].
9. Kovalchuk, V. (2015). Udoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia stalym rozvytkom rehionu [Improving the mechanism of state management of sustainable development of the region]. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, (1), 45–49 [in Ukrainian].
10. Koroliuk, Yu.H. (2011). Do pytan' sutnosti ta spivvidnoshennya ponyat' “mekhanizm” i “mekhanizm upravlinnya” v haluzi nauky “Derzhavne upravlinnya” [On the issues of the essence and correlation of the concepts of “mechanism” and “management mechanism” in the field of science “Public administration”]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (7), 80–84. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2011/22.pdf [in Ukrainian].
11. Latynin, M.A. (2018). Teoretychni osnovy derzhavnoho upravlinnya rehional'nym rozvytkom [Teoretychni osnovy derzhavnoho upravlinnia rehionalnym rozvytkom]. *Naukovi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, (1), 57–66 [in Ukrainian].
12. Melnyk, A.F., Obolenskyi, O.Yu., & Vasina, A.Yu. (2009). Derzhavne upravlinnya [Public administration]. Za red. A.F. Mel'nyk. Kyiv: Znannya, 582 s. [in Ukrainian].
13. Mochernyi, S.V. Larina, Ya.S., Ustenko, O.A., & Yuriy, S.I. (2005). Ekonomichnyy entsyklopedychnyy slovnyk [Economic encyclopedic dictionary]. Za red. S.V. Mochernoho. U 2 t. T. 1. Lviv, Svit, 616 s. [in Ukrainian].
14. Mogyl, O. (2022). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya rehional'nym rozvytkom v umovakh Yevropeys'koyi intehratsiyi [Mechanisms of state management of regional development in the condition of European integration]. *Naukovi pratsi Mizhrehional'noyi Akademiyi upravlinnya personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnya*, 2(62), 101–105 [in Ukrainian].
15. Obolenskyi, O.Yu., & Koroliuk, Yu.H. (2011). Systemna kontseptsiya katehoriyi “mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya” [System concept of the category “mechanisms of public administration”]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (10), 79–84. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2011/22.pdf [in Ukrainian].
16. Radchenko, O. (2013). Rodovi oznaky katehoriyi “mekhanizm” v sotsialnykh naukakh [Generic features of the category “mechanism” in the social sciences]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, (3), 19–25 [in Ukrainian].
17. Rudnitska, R.M., Sydoruk, O.G., & Stelmakh, O.M. (2005). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia: sutnist i zmist [Mechanisms of public administration: essence and content]. Lviv, LRIDU NADU, 28 s. [in Ukrainian].
18. Sikorskyi, M.M., Maltsev, U.V., Lohachov, D.A., & Stel'mashenko, Yu.A. (2021). Ponyatiyno-terminolohichnyy analiz katehoriyi “mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya” [Conceptual and terminological analysis of the category “mechanisms of public administration”]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, 3(78), 162–168 [in Ukrainian].
19. Syzonenko, O.V. (2018). Teoretychni pidkhody do formuvannya mekhanizmv derzhavnoho upravlinnya stalym rozvytkom terytoriyi [Theoretical approaches to the formation of mechanisms of public administration for sustainable development of territories]. *Molodyi vchenyi*, 11(2), 987–992. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11\(2\)_114](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11(2)_114) [in Ukrainian].
20. Filipenko, A.S., Budkin, V.S., & Halchynskyi, A.S. (2002). Ukrainy i svitove hospodarstvo: vzayemodiya na mezhi tysyacholit [Ukraine and the World Economy: Interaction on the Threshold of Millennia]. Kyiv: Lybid, 470 s. [in Ukrainian].
21. Filippova, V.D. (2014). Terminolohichniy analiz sutnosti mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia systemoiu pedahohichnoi osvity [Terminological analysis of the essence of the mechanism of state management of the pedagogical education system]. *Naukovi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriia: Upravlinnia*, (2), 148–157 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 29.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.03.2026